

*Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr .....
Rady Powiatu w Pułtusk z dnia .....*

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE PUŁTUSKIM
NA LATA 2021 – 2023**

Pułtusk, listopad 2020

Spis Treści

Wprowadzenie	3
I. Diagnoza systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu pultuskiego	4
Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej	5
Organizacja pieczy zastępczej	5
Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	6
Charakterystyka rodzin zastępczych w powiecie pultuskim	8
II. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie pultuskim na lata 2021-2023	10
Podstawa prawna programu	10
Cele i kierunki działania programu rozwoju pieczy zastępczej	11
Analiza SWOT	13
Wskaźniki osiągnięcia celów	16
Zakładane rezultaty	16
Sposób monitorowania i ewaluacji programu	17
Źródła finansowania programu	18
Odbiorcy programu	18
Zasady realizacji działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	19
Analiza porównawcza informacji uzyskanych od ośrodków pomocy społecznej w zakresie wsparcia rodziny	20
Limit rodzin zastępczych zawodowych	21
Limit nowo zakładanych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021—2023	21
Podsumowanie	22
Wykaz tabel	23

Wprowadzenie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 został sporządzony na podstawie założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podstawę prawną Programu stanowi art. 180 pkt 1 ww. ustawy, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej w powiecie pułuskim oraz prognozę potrzeb sporządzoną przez ośrodki pomocy społecznej w zakresie zapewnienia miejsc w pieczy zastępczej. Program określa kierunki działań w perspektywie 3-letniej oraz rekomendacje w zakresie prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej, w szczególności określenie limitów zawieranych umów z zawodowymi rodzinami zastępczymi.

Perspektywa kilkuletniego rozwoju pieczy zastępczej w planowaniu działań oraz osiągnięciu standardów opieki nad dzieckiem, zakłada wieloetapowy proces podniesienia jakości oferowanego wsparcia. Wskazuje również na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, ich podopiecznych oraz rodzin naturalnych.

I. Diagnoza systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu pułtuskiego

Rodzina jest najważniejszym i podstawowym środowiskiem funkcjonowania, rozwoju i wychowania dziecka. Wartość rodziny jest wartością bezcenną, której nie można niczym zastąpić. To właśnie w rodzinie przekazywane są i realizowane wartości tj.: rozwój więzi uczuciowej, nauka komunikacji czy nauka podstawowych ról społecznych. Inne środowiska zaczynają być istotne w późniejszym okresie życia i tylko uzupełniają, wzmacniają, a także wzbogacają te wartości, które młody człowiek wyniósł z rodziny. Dotychczasowe próby stworzenia instytucji, placówki czy też organizacji mającej na celu zastąpienie roli dobrze funkcjonującej rodziny nie powiodły się dlatego polityka państwa powinna być skierowana głównie na pomoc niesioną podstawowej komórce społecznej jaką jest rodzina. Jest kilka instytucji, które wspierają rodziny w potrzebie. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc rodzinie naturalnej pozostaje w gestii gminy, zaś organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi.

Ośrodki Pomocy Społecznej w ramach realizacji Gminnych Programów Wspierania Rodziny, podejmują szereg działań mających na celu wsparcie rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Działania te koncentrują się przede wszystkim na:

- diagnozie i analizie sytuacji rodziny oraz środowiska rodzinnego;
- pracy socjalnej mającej na celu wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin, polepszeniu sytuacji dziecka, wzmocnieniu jego poczucia bezpieczeństwa, zabezpieczeniu niezbędnych potrzeb bytowych;
- rozwijaniu systemu poradnictwa specjalistycznego (psycholog, prawnik);
- przeciwdziałaniu patologii i wykluczeniu rodziny poprzez zapewnienie wsparcia asystenta;
- promowanie wartości rodziny poprzez organizowanie spotkań edukacyjnych, kampanii medialnych;
- realizację programów profilaktycznych.

Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej

Powodów umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest wiele. Każde dziecko, a także jego rodzina ma swoją indywidualną i niepowtarzalną historię. Wszystkie te historie są bez wątpienia skomplikowane, trudne, czasem nawet dramatyczne. Nałogi rodziców, zaniedbywanie podstawowych obowiązków rodzicielskich, porzucenie dziecka, bezdomność, ale również ciężka, uniemożliwiająca opiekę nad dzieckiem choroba, śmierć, pobyt w zakładzie karnym, przemoc – to najczęstsze przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Ten ostateczny krok, jakim jest pozbawienie dziecka możliwości pozostawania pod opieką własnych rodziców, poprzedza zazwyczaj okres pracy z rodziną prowadzonej przez kuratora sądowego, asystenta rodziny, pracownika socjalnego i innych specjalistów mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej funkcji, pokonanie kryzysu, w jakim się znajduje. W przypadku gdy rodzice, pomimo udzielonego im wsparcia, nie mogą zapewnić dziecku opieki i wychowania, obejmuje się je jedną z form pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej. Zatem system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania tym dzieciom.

Organizacja pieczy zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania wynikające ze sprawowania pieczy zastępczej. Pierwszoplanowym zadaniem jest konieczność pracy z rodziną naturalną w celu usprawnienia jej funkcjonowania do tego stopnia, aby możliwy stał się powrót dziecka do rodziny. W tym przypadku szczególną rolę odgrywa asystent rodziny.

Asystent towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron jej członków, zasobów najbliższej rodziny, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych.

Głównym celem asystenta w pracy z rodziną jest podniesienie jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, nauka prowadzenia gospodarstwa domowego oraz radzenia z sytuacjami dnia codziennego. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc, kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby sprzyjać bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współdziałaniu rodziny na każdym etapie metodycznego działania:

od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową oraz dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny.

Inne zadania to także przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywanie trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych. Ważne jest także nawiązywanie i podtrzymywanie bliskich, osobistych, pozytywnych i społecznie akceptowanych kontaktów dziecka z rodziną biologiczną i rówieśnikami.

W przypadku gdy nie jest możliwy powrót dziecka do rodziny naturalnej, należy podjąć działania zmierzające do przysposobienia dziecka, bądź zapewnienia mu stabilnych warunków do wychowania w środowisku zastępczym. Istotne jest także, by – poszukując rodzinnej formy opieki zastępczej – uwzględniać tożsamość kulturową i religijną dziecka. Warto zwrócić uwagę na to, że dziecko ma prawo do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą – oczywiście odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości, zatem nie tylko do poznania swojej sytuacji, ale także do pomocy w zrozumieniu jej i zaakceptowaniu. Dziecko, które ukończyło 13 rok życia, może wziąć udział w postępowaniu sądowym, które go dotyczy, a jego zdanie jest dla niego wiążące, natomiast w przypadku młodszych dzieci sąd powinien liczyć się z ich opinią.

Wszelkie działania podejmowane w myśl ustawy względem dziecka mają kierować się jego podmiotowością i prawem do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem.

Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

W 2011 roku została uchwalona Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która kompleksowo reguluje problematykę wspierania i systemu pieczy zastępczej, w tym: działania profilaktyczne skierowane do rodzin dysfunkcyjnych lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, formy pracy z rodziną dziecka oraz organizację pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 76 ust. 1 cytowanej ustawy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. W powiecie pułuskim, zarządzeniem nr 73/2011 z dnia

24 października 2011r., Starosta wyznaczył na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej pełni funkcję wspierającą względem rodzin zastępczych, dokonując zarówno oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, jak i rodzica zastępczego czy kandydatów na rodziców zastępczych oraz wskazuje koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej;*
- 2. kwalifikowanie osób kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikujących zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnieniu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;*
- 3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;*
- 4. zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;*
- 5. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;*
- 6. organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy;*
- 7. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi;*
- 8. prowadzenie poradnictwa i organizowanie terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;*
- 9. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;*
- 10. prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej*

niezawodowej, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno – pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych pieczą;

- 11. przeprowadzenie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analiz, o których mowa w art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej;*
- 12. zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;*
- 13. prowadzenie ewidencji danych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej;*
- 14. prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz rodziny zastępczej niezawodowej;*
- 15. prowadzenie rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej oraz rodziny zastępczej niezawodowej;*
- 16. wykonywanie innych czynności zleconych przez Dyrektora PCPR w Pułtusk.*

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej powołał Zespół ds. Pieczy Zastępczej, który realizuje w/w zadania.

Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od bieżących potrzeb lub w terminach wynikających z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Charakterystyka rodzin zastępczych w powiecie pułtuskim

Rodzina zastępcza to całkowita, okresowa (tymczasowa) forma opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców biologicznych. Ustanawiana jest w celu udzielenia wsparcia dziecku i rodzinie, odbudowania stabilności rodzin, z których pochodzą dzieci i ich reintegracji z rodziną naturalną. W sytuacji, gdy powrót dziecka do rodziny biologicznej nie jest możliwy, rodzina zastępcza sprawuje opiekę nad dzieckiem, aż do jego usamodzielnienia. **Rodzina zastępcza stanowi uzupełnienie pieczy zastępczej, a zatem nie zwalnia rodziców biologicznych dziecka z odpowiedzialności za jego los.** Osoby sprawujące pieczę zastępczą nie sprawują nad dzieckiem władzy rodzicielskiej, mogą jedynie

pełnić funkcje opiekuna prawnego, bądź też w sytuacji, gdy sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, sprawować pieczę nad dzieckiem wspólnie z jego rodzicami tzw. pieczę podzieloną.

W powiecie pułtuskim na dzień 30 listopada 2020r. funkcjonowało 41 rodzin zastępczych, w tym 2 rodziny zastępcze zawodowe oraz 1 rodzinny dom dziecka. W rodzinnych formach pieczy zastępczej wychowywało się 48 dzieci i 15 pełnoletnich wychowanków. Wśród rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu było 22 rodziny spokrewnione z dzieckiem, w których wychowywało się 17 dzieci i 11 pełnoletnich wychowanków. Rodzin niezawodowych było 16, a w nich wychowywało się 18 dzieci oraz 2 pełnoletnich wychowanków. W rodzinach zastępczych zawodowych przebywało 6 dzieci oraz 1 pełnoletni wychowanek, natomiast w rodzinnym domu dziecka 7 dzieci i 1 pełnoletni wychowanek.

Poniższa tabela zawiera liczbowe zestawienie rodzin zastępczych w poszczególnych gminach powiatu pułtuskiego.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w podziale na poszczególne gminy powiatu pułtuskiego wg stanu na dzień 30 listopada 2020r.

L.p.	Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Rodzinny dom dziecka	Liczba dzieci i wychowanków w rodzinach zastępczych oraz rodzinnym domu dziecka		Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
				Dzieci	Wychowankowie	
1.	Pułtusk	23	1	33	8	0
2.	Pokrzywnica	4	0	4	2	0
3.	Obryte	3	0	0	4	0
4.	Świercze	6	0	8	0	0
5.	Gzy	0	0	0	0	0
6.	Zatory	2	0	1	1	0
7.	Winnica	2	0	2	0	0
RAZEM		40	1	48	15	0

II. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie pułtuskim na lata 2021-2023

Podstawa prawna programu

Realizacja zadań związanych z funkcjonowaniem pieczy zastępczej uregulowana jest przede wszystkim w następujących aktach prawnych:

- ✓ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821),
- ✓ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020r. poz. 1359),
- ✓ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020r. poz. 1876).

W szerszym zakresie funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej regulują także:

- ✓ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. Nr 78, poz.483, z późn.zm.),
- ✓ Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989r. (ratyfikacja przez Polskę Dz. U. z 1991r., nr 120, poz. 526),
- ✓ Ustawa z dnia 6 stycznia 2000r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2020r. poz. 141),
- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020r. poz. 218, z późn.zm.),
- ✓ Ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018r. poz. 969).

Cele i kierunki działania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Pułuskim na lata 2021 – 2023

Głównym celem 3-letniego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Pułuskim jest tworzenie warunków do rozwoju systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem jej rodzinnych form.

Cele szczegółowe 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej:

1. Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym w pieczy zastępczej na terenie powiatu pułuskiego.

Zadania do realizacji:

- organizacja rodzinnej pieczy zastępczej,
- współpraca Zespołu ds. Pieczy Zastępczej z rodzinami zastępczymi, rodzinami naturalnymi, asystentami rodzin, pracownikami socjalnymi, sądem rodzinnym, policją i innymi podmiotami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie,
- promowanie w środowisku lokalnym rodzinnych form opieki zastępczej,
- prowadzenie naboru kandydatów do sprawowania rodzinnej opieki zastępczej,
- tworzenie zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych,
- realizacja procesu diagnostyczno – kwalifikacyjnego kandydatów na rodziców zastępczych,
- wspieranie rodziców zastępczych w pełnieniu funkcji wychowawczej,

- organizacja instytucjonalnej pieczy zastępczej:
  - a) finansowanie pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
  - b) wsparcie dla pełnoletnich wychowanków opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą,

2. Zapewnienie adekwatnej do potrzeb liczby miejsc dla dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Zadania do realizacji:

- podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej,
- pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- kwalifikacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

3. Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania do realizacji:

- zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka pomocy wolontariuszy,
- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego),
- zapewnienie wsparcia poprzez możliwość uczestnictwa w projektach realizowanych przez PCPR.

4. Wsparcie procesu usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Zadania do realizacji:

- pomoc przy opracowywaniu przez wychowanków rodzin zastępczych indywidualnych programów usamodzielnienia,

- pomoc finansowa na kontynuowanie nauki dla osób opuszczających rodzinę zastępczą,
- pomoc finansowa na usamodzielnienie dla osób opuszczających rodziny zastępcze,
- pomoc na zagospodarowanie,
- praca socjalna z osobami usamodzielnianymi,
- umożliwienie udziału w projektach realizowanych przez PCPR.

5. Kontynuacja i rozwój świadczonych usług w zakresie rodzinnych form pieczy zastępczej.

Zadania do realizacji:

- objęcie rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i innych specjalistów z zakresu pracy z dzieckiem i rodziną,
- realizacja świadczeń finansowych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (obligatoryjnych i fakultatywnych),

6. Podniesienie jakości usług świadczonych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Zadania do realizacji:

- podnoszenie kwalifikacji kadry zatrudnionej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk,
  - udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie,
  - inicjowanie współpracy z jednostkami pomocy społecznej i innymi podmiotami w zakresie wzajemnej wymiany doświadczeń w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Analiza SWOT

Analiza SWOT pozwala określić mocne i słabe strony powiatu pułtuskiego jako czynniki wewnętrzne, czyli te, na które sam powiat ma wpływ oraz szanse i zagrożenia zewnętrzne czyli te, na które powiat nie ma wpływu i które są uzależnione od otoczenia, w zakresie realizowania zadań związanych ze wspieraniem rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Tabela nr 2 . Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zaplecze w postaci jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej, • działalność PCPR jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, • wykwalifikowana i doświadczona kadra pomocy społecznej, • wykwalifikowana kadra do prowadzenia rekrutacji i szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze, • dobra współpraca jednostek pomocy i sprawny przepływ informacji pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, • wzrastająca świadomość potrzeb społecznych, • cykliczne szkolenia pracowników zajmujących się pieczą zastępczą, • wsparcie psychologiczne i prawne dla mieszkańców powiatu, w tym dla rodzin zastępczych i naturalnych, • funkcjonowanie grup terapeutycznych dla uzależnionych i współuzależnionych, • realizacja programu korekcyjno - edukacyjnego dla sprawców przemocy, • funkcjonowanie grupy wsparcia dla zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, • promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, • aktywne poszukiwanie środków poza-budżetowych, • systematyczne i skuteczne pozyskiwanie środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej i innych źródeł zewnętrznych na realizację zadań z pomocy społecznej, • realizacja projektów realizowanych z funduszy 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mała liczba funkcjonujących rodzinnych form pieczy zastępczej, zwłaszcza rodzin zastępczych zawodowych, • brak wystarczającej liczby asystentów rodzin w OPS, • zbyt mała liczba specjalistów psychiatrii, • niewystarczająca profilaktyka zmierzająca do zapobiegania chorobom społecznym, • niska aktywność społeczna mieszkańców, • brak pełnej diagnozy niektórych problemów społecznych np. narkomanii, • brak mieszkań chronionych, • uzależnienie społeczeństwa od pomocy społecznej, • brak systematycznej współpracy klientów pomocy społecznej w zakresie podejmowanych działań, • ograniczony dostęp do form wsparcia dla rodzin z terenów wiejskich, • niska aktywność wolontariuszy, • niewystarczająca ilość kadry pracującej z rodzinami np. terapeutów rodzinnych, mediatorów, • brak organizacji pożytku publicznego nastawionych na pomoc rodzinie i dziecku, • słaba efektywność pracy z rodzinami naturalnymi – luki prawne utrudniające pracę z rodziną naturalną ,której dzieci przebywają w pieczy zastępczej, • mała liczba osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych, • zbyt mała dostępność specjalistycznego rodzinnego poradnictwa dla osób z terenów wiejskich,

<p>europejskich i innych źródeł zewnętrznych, które mają na celu wsparcie rodziny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo duża ilość rodzin spokrewnionych, a zbyt mała niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, • brak rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, • brak świetlic dla młodzieży zagrożonej demoralizacją, • niska świadomość społeczna o potrzebach w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem, • brak grup wsparcia zróżnicowanych ze względu na różnorodność problemów i potrzeb społecznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych, • akcje promocyjne na rzecz rodzicielstwa zastępczego, • praca z rodzinami naturalnymi celem powrotu do niej dziecka z pieczy zastępczej, • współpraca z ośrodkiem adopcyjnym, • współpraca z powiatami ościennymi, • dostęp do funduszy Unii Europejskiej, • możliwość pozyskiwania środków pozabudżetowych. • funkcjonowanie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w PCPR, • polityka prospołeczna państwa, • korzystne zmiany przepisów wspierających rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, • możliwość podnoszenia kwalifikacji i szkolenia kadry systemu pomocy społecznej w ramach funduszy UE, • rozwój wolontariatu na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • pogarszanie się ogólnej kondycji rodzin, co w wieloletniej perspektywie nie pozwala optymistycznie patrzeć m.in. na rozwój pieczy zastępczej, • ograniczone środki finansowe na realizację zadań w obszarach pomocy społecznej, • zanikające więzi międzyludzkie, • biurokracja, • ubożenie i patologizacja społeczeństwa, • luki legislacyjne w przepisach prawnych, • zjawisko uzależnienia od pomocy społecznej, wyuczona bezradności, • występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, bezrobocie, • przemoc, ubóstwo.

Wskaźniki osiągnięcia celów

Za pomocą analizy porównawczej wskaźniki mają przedstawić rozwój pieczy zastępczej w powiecie pułtuskim w latach, które obejmuje niniejszy program.

1. Liczba rodzin w pieczy zastępczej na terenie powiatu pułtuskiego.
2. Liczba dzieci umieszczonych poza rodziną biologiczną w rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Liczba dzieci umieszczonych poza rodziną biologiczną w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Liczba przyznanych form wsparcia dla rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej (merytoryczne i finansowe).
5. Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze.
6. Liczba organizowanych szkoleń.
7. Liczba utworzonych niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
8. Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej.
9. Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją, zgłoszonych do Ośrodka Adopcyjnego.
10. Liczba dzieci przysposobionych.

Zakładane rezultaty

1. Zmiana świadomości otoczenia względem rodzicielstwa zastępczego.
2. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
3. Poprawa stosunków pomiędzy rodzinami zastępczymi, rodzinami naturalnymi oraz dziećmi.
4. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
5. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, doposażenie ich mieszkań i przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.

6. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu pułtuskiego.
7. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
8. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
9. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.

Sposób monitorowania i ewaluacji programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusku. Program jest spójny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułtuskim na lata 2015 - 2022.

Monitorowanie programu rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu pułtuskiego na lata 2021-2023 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji dotyczących realizacji kierunków działań ujętych w programie.

Dodatkowym narzędziem monitoringu będzie stała obserwacja i nadzorowanie realizacji działań.

Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusku.

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników, określająca stopień realizacji celów programu. Jako dodatkowe narzędzie ewaluacji programu będzie coroczne sprawozdanie z realizacji zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Ewaluacja programu będzie przebiegała poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych. W ramach ewaluacji sprawdzone zostaną realizowane działania w programie oraz czy został osiągnięty cel główny.

Wskaźnikami osiągnięcia celu głównego będą:

1. Analiza porównawcza liczby nowo utworzonych rodzin zastępczych zawodowych w danym roku.
2. Analiza porównawcza liczby dzieci umieszczonych w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Analiza porównawcza liczby dzieci opuszczających w danym roku różne formy rodzinnej pieczy zastępczej i powracających do rodziny naturalnej.
4. Liczba dzieci przysposobionych w danym roku.

Źródła finansowania programu

Do źródeł finansowania zadań zawartych w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Pułuskim na lata 2021 – 2023 należą:

1. budżet powiatu pułuskiego,
2. budżet państwa w ramach dotacji na wspieranie zadań własnych,
3. budżet samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
4. budżet innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu pułuskiego,
5. środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne.

Odbiorcy programu

Odbiorcami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Pułuskim na lata 2021 – 2023 są:

1. dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
2. rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka,
3. rodzice naturalni dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
4. osoby usamodzielniane,
5. kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.

Zasady realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Zasady te dotyczą następujących działań:

1. pomocniczości;
2. podmiotowości dziecka i rodziny;
3. prawa dziecka do:
  - wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną,
  - do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka,
  - powrotu do rodziny,
  - utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów,
  - stabilnego środowiska wychowawczego,
  - kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
  - pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
  - ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
  - informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
  - ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
  - poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej,
  - dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Analiza porównawcza informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej

Tabela nr 3. Liczba rodzin z poszczególnych gmin i miasta powiatu pułtuskiego zagrożonych umieszczeniem dzieci naturalnych w pieczy zastępczej w latach 2021-2023

L.P.	Miasto/Gmina	2021	2022	2023
1	<i>Miasto i Gmina Pułtusk</i>	4	2	2
2	<i>Gmina Gzy</i>	0	0	0
3	<i>Gmina Obryte</i>	0	0	0
4	<i>Gmina Pokrzywnica</i>	2	1	1
5	<i>Gmina Świercze</i>	1	0	0
6	<i>Gmina Winnica</i>	1	2	1
7	<i>Gmina Zatory</i>	1	1	1
RAZEM		9	6	5

Dane opracowane na podstawie informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu pułtuskiego

Tabela nr 4. Liczba dzieci z poszczególnych gmin i miasta powiatu pułtuskiego, które mogą zostać umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2021-2023

L.P.	Miasto/Gmina	2021	2022	2023
1	<i>Miasto i Gmina Pułtusk</i>	6	3	3
2	<i>Gmina Gzy</i>	0	0	0
3	<i>Gmina Obryte</i>	0	0	0
4	<i>Gmina Pokrzywnica</i>	3	2	2
5	<i>Gmina Świercze</i>	1	0	0
6	<i>Gmina Winnica</i>	2	3	1
7	<i>Gmina Zatory</i>	1	1	1
RAZEM		13	9	7

Dane opracowane na podstawie informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu pułtuskiego

Limit rodzin zastępczych zawodowych

Tabela nr 5. Liczba zawodowych rodzin zastępczych w powiecie pułuskim w latach 2018 – 2020, stan na dzień 30 listopada 2020r.

ROK	2018	2019	2020
Zawodowe rodziny zastępcze	2	3	2*
Różnica w stosunku do roku poprzedniego	1	1	-1

*rodzina rozwiązana w lutym 2020r.

Limit nowo zakładanych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021—2023

Limit został ustalony na podstawie danych szacunkowych z gmin i miasta Pułusk nt dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej i średniej liczby zawodowych rodzin zastępczych powstałych w powiecie pułuskim w latach 2018-2020.

Limit nowo zakładanych zawodowych rodzin zastępczych na lata 2021-2023 w powiecie pułuskim ustala się następująco:

- **rok 2021 – 1**
- **rok 2022 – 1**
- **rok 2023 – 1**

Podsumowanie

Ideą przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju człowieka.

Każde dziecko ma prawo do życia i rozwoju w rodzinie. Często zdarza się, że rodzina naturalna nie może sprawować bezpośredniej opieki nad dzieckiem. Tym dzieciom należy zorganizować opiekę zastępczą - szansę wzrastania w warunkach zbliżonych do naturalnych. Przyjęte rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz kompleksową pracę z rodziną naturalną na rzecz powrotu dziecka do domu.

Analiza zawartych w niniejszym Programie danych została przeprowadzona w oparciu o 3-letnie Gminne Programy Wspierania Rodziny. Na tej podstawie określono limity nowo zakładanych zawodowych rodzin zastępczych zawartych w powyższym Programie.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Pułuskim na lata 2021-2023 jest dokumentem otwartym i może podlegać okresowej weryfikacji i modyfikacji.

Zatwierdził:

Opracował: Zespół powołany Zarządzeniem nr 33/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułusku z dnia 24 września 2020r.

Wykaz tabel

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych w podziale na poszczególne gminy powiatu pułtuskiego wg stanu na dzień 30 listopada 2020r.	9
Tabela nr 2. Analiza SWOT	14
Tabela nr 3. Liczba rodzin zastępczych z poszczególnych gmin i miasta powiatu pułtuskiego zagrożonych umieszczeniem dzieci naturalnych w pieczy zastępczej w latach 2021-2023.....	20
Tabela nr 4. Liczba dzieci z poszczególnych gmin i miasta powiatu pułtuskiego, które mogą zostać umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2021-2023.....	20
Tabela nr 5. Liczba zawodowych rodzin zastępczych w powiecie pułtuskim w latach 2018-2020, stan na dzień 30 listopada 2020r	21